

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Za demokracijo in svobodo

Kako smo se Slovenci oddaljevali od dr. Krekove osebnosti, njegovega dela in zamisli notranje ureditve našega življenja, je najbolj kričeč zgled borba proti Jug. str. zvezi. Ves tako imenovani »obračun«, ki ga vodijo javni slovenski katoliški činitelji ali bolj rečeno političarji, z Jugoslovansko strokovno zvezo, korenini v nasprotju do osnovne ideje našega gibanja, to je do demokracije. Demokratični duh, ki je po Kreku zavel v vseh slovenskih delovnih stanovah, se vzdržuje le še v krščanskih socialističnih delavskih vrstah. Vsi delovni stanovi so bolj ali manj podlegli v svojem strokovnem in političnem delu tako imenovani strankarsko politični skupnosti, ki hoče podrediti vse delovanje in nehanje delovnih stanov sebi in prilagajevati vse njihovo notranje organizacijsko življenje svojim strankarskim potrebam.

Na ta način lahko kar naenkrat postane še tako idealno delavsko gibanje le strankarsko orodje in kot tako le še toliko delavsko, kolikor so to trenutne strankarske koristi. Če v kakem primeru, ki jih je bilo v preteklosti nešteto, zahteva strankarska politika čim večjo aktivnost v delavskem gibanju, tedaj se pri delavski organizaciji odpro vsi registri, če pa je v nasprotnem primeru delavska korist večja in morda še celo v škodo strankarske politike, tedaj se morajo seveda vse piščali zapreti, da gre življenje lepše naprej.

Dr. Krek pa se je v svojem delovanju boril ravno proti takemu postopanju z delavsko organizacijo, ker je hotel, da iz delavskega gibanja raste gibanje, ki bo poročstvo zdravega socialnega razvoja med Slovenci na osnovi čiste demokracije. Zaradi tega je nujno potrebno, da ima krščansko socialistično del. gibanje popolno svobodo v svojem delovanju. Brez te svobode ni zdravega delavskega gibanja in brez zdravega delavskega gibanja zapada nujno vse življenje socialni reakciji.

In ta boj bide danes članstvo Jugoslovanske strokovne zveze. Toda delavska zavest je danes v našem članstvu tako močna, da odločno odbija vse napade nasprotnikov in pripadnikov reakcije, čeprav ne poznajo nobene izbire v boju.

A

vse delo je bilo zastoj, ves napor ljudi, ki nikdar niti pogledali niso v kovačnico JSZ, so kljub temu imeli mnogo povedati, in če še pomislimo, koliko denarja je bilo potrošenega in žrtvovanega za to, da dr. Krekova ideja praktičnega udejstvovanja kristjanov proti kapitalizmu in njegov demokracijski duh izgine iz vrst slovenskega delavstva, znamo šele prav ceniti veliko borbo, ki jo vodi JSZ za zdrav socialni napredek proti meščanski socialni reakciji.

Ta boj je silno velike načelne važnosti, ki lahko pomeni za Slovence velik korak naprej ali nazaj. Časi so danes za delavstvo zelo težki, saj gleda vsakdo samo na to, kako bo na račun delavstva obogatel, pa bodisi podjetnik ali kaka nova politična zvezda, ki doseže svojo politično kariero. Zato mora delavstvo danes gledati pred-

Nauk o družinskih delavskih plačah se v zadnjih desetletjih vedno bolj uveljavlja po svetu. Tako delavske organizacije — zlasti krščanske del. strokovne organizacije — kakor javna oblastva in tudi uvidevnejši podjetniki se trudijo ter iščejo načinov, kako bi izvedli to osnovno zahtevo socialne pravičnosti med delom in kapitalom.

To težnjo kažejo vse moderne socialne zakonodaje. Ako javna oblast nastopi in predpisuje minimalne plače, ki jih mora dobiti vsak delavec, računa ta življenjski minimum ne na osnovi potreb poedinca, temveč poedinca, v kolikor je član družine. Angliški zakon pravi na primer: »Vsako delo, izvršeno v normalnih pogojih, mora biti tako plačano, da si more s to plačo dojemalec preskrbeti potrebno življenjsko blagostanje (comfort) za sebe in za tiste, ki so ali ki utegnejo biti v njegovi oskrbi.«

Južna Avstralija je uvedla leta 1925. osnovno delavsko plačo, »ki zadostuje vsakemu normalnemu delavcu, da si more z njo preskrbeti pametno blagostanje, upoštevajoč družinske breme, na, ki jih mora normalno delavec nositi.«

Novejše ustave nekaterih držav tudi govore o družinski del. plači. Portugalska iz leta 1933. nalaga drž. oblasti in podrejenim javnim oblastem, da izvedejo izplačevanje družinskih delavskih plač. Španska je že leta 1931. zahtevala minimalne družinske plače; sedaj po Francovi revoluciji tudi precej govorijo o družinskih plačah. Irška ustava iz leta 1937. razglasa za dolžnost državne oblasti, da skrbi za to, da »državljanom brezrazlike spola, ki imajo vsi pravico do potrebnih življenjskih potrebščin, najdejo s svojim delom sredstva, da morejo pametno poskrbeti za družinske potrebe«. Brazilska ustava iz leta 1937. pravi, »da morajo biti minimalne delavske plače tako visoke, da — upoštevajoč krajnje življenjske pogoje — zadostujejo normalnim potrebam delavca« — torej tudi družinskim.

Te splošne zakonske določbe kažejo skrb javnih oblasti, da postavijo kot minimalno delavsko plačo ne kak eksistenčni minimum poedinca, temveč eksistenčni minimum delavske družine; nekateri celo govore ne o eksistenčnem minimumu, temveč o »pametnem blagostanju«, kakor smo videli. Pri tem ponavljajo pač samo besede papeževih socialnih okrožnic. Kajti po krščanskem pravem nauku mora delavec za svoje delo dobiti toliko, da more človeško živeti, in za to

vsem na svojo lastno korist, pa naj to komentira njegova okolica kakor hoče. Vedeti moramo, da ni nikaka dolžnost delavstva, da uravnava svojo borbo po kaki širši skupnosti, ampak je dolžnost drugih, da delavca prizna-jo kot enakovrednega činitelja v človeški družbi in mu dajo vsaj možnost, da se za svoje pravice prav povsod v duhu svobode in demokracije tudi bori.

Če nam je meščanstvo namesto priznanja in potrebnega upoštevanja na

je potrebno neko udobje. Delavec je enakovreden član človeške družbe in ima pravico na primerno življenjsko in kulturno višino, ki odgovarja okolju drugih stanov, kjer živi.

Seveda so to samo splošne ustavne in zakonske odločbe. Podrobnejša izvedba je prepuščena izvrševalnim organom in nižjim oblastem. Še bolj pa kakor od javnih oblasti je izvedba družinskih delavskih plač odvisna od delavskih in podjetniških organizacij. Poglejmo si, kako so po nekaterih državah vodili borbo za njih in kako jih sedaj izvajajo.

1. Avstralija.

Že več let pred svetovno vojno je bila v večini avstralskih držav v veljavi minimalna delavska plača, ki so jih določale posebne komisije po življenjskih potrebah petčlanske družine. Leta 1919. je draginja močno narasla in so prišli praktično na to, da je znašala minimalna delavska plača toliko, da je bilo z njo zagotovljeno življenjsko blagostanje tričlanske družine. V tistih letih je ta zakon o minimalnih delavskih plačah izžval ostre kritike. In to precej upravičeno. Kajti praktično je bilo tako, da so izplačali absolutne družinske plače na osnovi tričlanske družine. S tem je industrija vzdrževala leta 1919. — kakor so izračunali — 450.000 družinskih mater, ki jih ni bilo, in 2.100.000 otrok, ki jih tudi ni bilo. Tako je ta njihov zakon o minimalnih plačah favoriziral lahkožive delavske družine, ki so bile brez otrok, in samce, škodil pa je večjim družinam.

Zato so leta 1919. predložili parlamentu zakon, da vzamejo kot minimalno plačo stroške za normalne potrebe moža in žene brez otrok. To plačo bi dobil vsak delavec, ki je dovršil 18. leto, ako je poročen ali ne. Povrh naj bi vsak podjetnik plačeval državi odrejeno takso za vsakega zaposlenega delavca. Država pa bi s tem denarjem ustanovila »Blagajno za podporo otrok«. Vsak otrok do 14. leta bi tako dobil svojo podporo. Zanimivo je, da ta zakonski osnutek predvideva, naj se te podpore otrokom izplačajo materi. Popolnoma pa ta zakonski osnutek nikoli ni prodr. V letu 1927. do 1929. pa je obveljal za vso Avstralijo zakon o družinskih delavskih dokladah, ki je precej etatiističen, kakor je bil že osnutek zakona iz leta 1919. Tudi Nova Zelandija je po avstralskem zgledu uvedla leta 1926. legalno obligatne družinske doklade. Kakor pa pravijo strokovnjaki, je glavna napaka obeh teh zakonov, da gresta preveč mimo privatne iniciative in nare-

Družinske delavske plače po drugih državah

dita preveč državno oblast za »krušnega očeta«. V tem se pač pokazuje močni socialistični vpliv, ki je imel pri teh zakonih precej besede.

2. Francija.

Precej drugačno pot je prehodila v vprašanih družinskih delavskih plač Franciji. Kakor drugod je bilo tudi v Franciji v navadi, da so javne oblasti raznih stopenj izplačevale družinske doklade tistim svojim uslužbencem, ki so morali skrbeti za otroke. Leta 1917. so bile take družinske doklade zakonsko določene za vse uslužbence vseh javnih oblasti. Razumljivo je, da so ob teh zakonskih predpisih o družinskih dokladah državnih in drugih javnih uslužbencev mnogi mislili na to, kako bi priborili isto pravico uslužbencem privatnih podjetij. Saj imajo oni ravno tako skrb za družino kakor državni uslužbenci. Iniciativo na tem polju, ki je vodila do izredno posrečenih uspehov, je dal katoliški podjetnik Romanet v Grenoblu. On je zbral lepo skupino podjetnikov, ki so najprej vsak zase plačevali svojim delavcem »družinske družinske doklade«, kakor so rekli. To je nekaj časa šlo. Toda kmalu se je pokazalo, da stalno tako ne bo moglo iti. Čim več je imel kateri podjetnik družinskih očetov zaposlenih, čim več so ti očetje imeli otrok, tem večje breme je moral nositi podjetnik. Nevarnost se je začela kazati, da bodo posebno očetje s številnejšimi družinami težje dobili zaposlitev.

Zato so se leta 1918. zbrali podjetniki celega okrožja, ki so do sedaj poskušali izplačevati družinske doklade, in ustanovili skupno izmenjalno blagajno, v katero bodo plačevali svoje prispevke in katera bo potem vsem njihovim delavcem izplačevala družinske doklade. Poskus se je dobro obnesel. Vedno več francoskih podjetnikov se je priključilo, ustanavljali so nove izmenjalne blagajne. Vse pa je nosila še vedno izključno le privatna iniciativa. Imeli so vsako leto kongres in na razne druge načine propagirali svojo zamisel in skušali tudi ostale podjetnike pripraviti k temu, da se včlanijo.

Leta 1933. je centralni odbor teh izmenjalnih blagajn ugotovil na svojem 13. kongresu, da je število teh izmenjalnih blagajn naraslo od leta 1920. od 6 na 255, da je število v včlanjenih podjetjih zaposlenih delavcev poskočilo v istem času od 50.000 na 1.850.000 in da so bili leta 1920. izplačani vsega skupaj 4 milijoni, a leta 1933. že 380 milijonov frankov družinskih doklad. Če upoštevamo še tiste podjetnike, ki še niso bili včlanjeni v nobeni izmenjalni blagajni, pa so sami izplačevali svojim delavcem družinske doklade, in še uslužbence javnih ustanov, je znašala vsota, ki je bila izplačana v letu 1933. na račun družinskih doklad, že eno milijardo 700 milijonov frankov v korist 4.500.000 otrok. V Franciji računajo, da se rodi na leto nekaj nad pol milijona otrok.

Težave proti tej tako srečni iniciativi so prišle od dveh strani. Podjetniki so se branili, češ da jim to nalaga preveliko breme. Pokazalo pa se (Nadaljevanje na 2. strani.)

Družinske del. plače po drugih državah

(Nadaljevanje s 1. strani)

je, da je to breme samo nekako 1 do 3 odstotke že običajne delavske plače, da pa izvajanje takih doklad na drugi strani močno koristi podjetjem samim, ker imajo bolj sigurno in bolj stalno osebje.

Na drugi strani so se mnogo protivili tej iniciativi katoliških podjetnikov socialisti. Zgodilo se je celo v začetku, da so delavci pod vodstvom svojih socialističnih sindikatov odklonili izplačane jim doklade. Polagoma pa so se tudi oni sprijaznili s to ustanovo in so potem začeli vedno bolj delati na to, da se podpirajo in da se tako izključi privatna iniciativa. Glavni dokaz socialistov proti družinskim dokladom je bil vedno njihov pretirano vzeti rek: »Za enako delo enako plačo«. Pri tem so seveda čisto materialistično cenili vrednost dela.

Končno pa je bilo vedno bolj jasno, da samo privatna iniciativa podjetnikov ne bo zadostovala. Po več kot desetletnem delu so bila pač vsa propagandna sredstva za prostovoljno priključitev podjetij k izmenjalnim blagajnam izčrpana. Najbolj brezvestni podjetniki so se mogli vedno izmikati in voditi konkurenco na račun družinskih doklad. Tudi se je pokazalo, da so razlike v višini družinskih doklad po raznih okrožjih prevelike. Tako je prišlo nazadnje do tega, da je Francija dobila na podlagi desetletne izkušnje privatnih izmenjalnih blagajn 11. marca 1932 zakon, ki nalaga vsem podjetnikom, ki najemajo dnevno plačane delojemalce v poljedelski, industrijski, trgovski ali svobodni stroki, dolžnost, da se priključijo eni izmed izmenjalnih blagajn. Izbira blagajn jim je svobodna, ali vse te blagajne morajo biti odobrene od državne oblasti. Te blagajne morajo potem izplačevati doklade vsem otrokom pri vseh teh podjetjih zaposlenih delojemalcev, in sicer tako dolgo, dokler hodijo v šolo, odnosno do 16. leta, ako nadaljujejo šolanje ali se učijo kakke obrti; za tiste pa, ki so nesposobni za delo, brez omejitve starosti. Zakon določa tudi višino teh družinskih doklad. Minimalne doklade, ki jih mora vsaka izmenjalna blagajna izplačati vsakemu otroku, določi za vsako okrožje (Département) minister dela.

Tako je imela Francija že leta 1936. 22 izmenjalnih blagajn, ki so imele včlanjenih 218.000 podjetnikov s štirimi milijoni 258.000 delavci. V letu 1935. so te blagajne izplačale že 780 milijonov frankov. Ako pa upoštevamo še uslužbenke javnih ustanov, je bilo leta 1935 izplačano že dve milijardi 100 milijonov frankov družinskih doklad.

Po letu 1936. je šla borba predvsem za tem, da se zvišajo družinske doklade. Zadnje zakonske določbe so iz leta 1938. in 1939. Določajo, da mora znašati minimalna družinska doklada za prvega otroka 5 odstotkov mesečne polne moške plače, za drugega 10 odstotkov iste plače, za tretjega in vsakega nadaljnjega pa 15 odstotkov. Minister dela je določil potem za vsako leto, koliko znašajo te družinske doklade v posameznih okrožjih. Za podlago računanja pa mora vzeti srednjo normalno moško plačo tistega okrožja. Tako pride po zadnji taki določbi ministra dela marca leta 1939. na prvega otroka 35 frankov, na drugega 70 frankov, na tretjega in vsakega nadaljnjega 105 frankov v najnižji draginski kategoriji; v najvišji pa 75, 150 in 225 frankov na mesec. Tako dobi torej delavec s 7 otroci nekako že dvojno osnovno plačo.

3. Belgija.

Že za časa nemške okupacije med svetovno vojno so nekateri bolj uvidni belgijski podjetniki začeli plačevati svojim delavcem družinske doklade. Leta 1921. je bila ustanovljena v Verviersu prva izmenjalna blagajna po francoskem zgledu. Od takrat se je misel izplačevanja družinskih doklad preko privatnih izmenjalnih blagajn vedno bolj širila. Leta 1930. so cenili število delavcev, zaposlenih pri privatnih podjetjih, ki so bila včlanjena v teh izmenjalnih blagajnah, že na 580.000. Vseh industrijskih delavcev je v Belgiji okoli dva milijona. Izplačanih je bilo v tem letu že 90 milijonov belgijskih frankov družinskih doklad v dobro 330.000 otrok.

Še preden je torej posegal vmes državna oblast, je vsaj dobra četrtina delavskih družin dobivala družinske doklade. 4. avgusta leta 1930. pa je

Guštanjski kovinarji v boju za zvišanje plač

Kakor v vseh drugih podjetjih tako so tudi guštanjski kovinarji sprčo velike podražitve življenjskih potrebščin pričeli akcijo za zvišanje plač. 11. decembra 1939 sta SMRJ in JSZ predložili podjetju vlogo, v kateri se je zahtevalo 25% zvišanje plač. Na to vlogo pa je podjetje odgovorilo negativno. V dopisu je navajalo, da so zaslužki delavstva v jekelni zadostni in da se ne more govoriti zaradi neznatne draginje o bedi, ker so delavci tega podjetja boljše in več plačani kot po drugih podjetjih. Nato sta organizaciji predlagali poravnalno razpravo na sresko načelstvo Dravograd. Do te razprave pa ni prišlo, oziroma niso bili pravilno obveščeni zaupniki in se zato ni vršila. Pač pa se je dogovorilo, da se bo v najkrajšem času vršila tozadevna razprava na licu mesta, t. j. v podjetju. V tem času pa je ravnatelj odpotoval in se je tako stvar precej zavlekla. Na večkratne urgence od strani organizacij in zaupnikov se je stvar odlašala, kar je seveda vzbujalo pri delavstvu veliko nejevoljo.

Končno je le podjetje sporočilo, da pristaja na pogajanja in sicer šele za 27. februarja 1940.

Na razpravi, katere se je vršila dne 27. februarja v tovarni in so se je udeležili zastopnika SMRJ in JSZ ter obrtni zaupniki, je zastopnik podjetja, g. ravnatelj, po daljših utemeljitvah z eno in druge strani izjavil, da je pooblaščen zvišati mezde samo za 5%. 5% pa da so delavci že dobili meseca avgusta lanskega leta. Izjavil je, da je po njihovih podatkih draginja v Guštanju porasla za cca 13% in da znaša tedaj zvišanje 10%. Po nadaljnjih dokazovanjih od strani zastopnikov organizacij, da je tako zvišanje absolutno nemogoče in da ne odgovarja razmeram, je ravnatelj nato pristal na 10% povišanje in se stvar ni dala premakniti dalje. Ko je šlo za to, od kdaj naj se ta povišek izplača, so zopet nastale težave. Delavci so zahtevali povišek od 1. decembra, podjetje ga je pa nudilo šele od 1. marca dalje. Ker delavska delegacija brez da bi vprašala delavce ni upala pristati na ta povišek, so zaupniki med opoldanskim odmorom delavstvu to sporočili. Delavstvo je bilo seveda zaradi tega razburjeno in ko so se popoldne pogajanja nadaljevala, je prišlo pred tovarno, oziroma ravnateljevo pisarno. Razburjenje se je stopnjevalo in delavci niso hoteli odnehati ter so izjavili, da ne gredo prej na delo, dokler podjetje ne bo dalo izjave, da pristane na večje zvišanje plač in da izplača povišek vsaj od 1. januarja dalje. Neprijetno je stvar odjeknila še v tem, ker je podjetje poklicalo orožnike, kar je seveda razburjenje med ljudmi še povečalo. Položaj pa je postal nevaren še zaradi tega, ker so nekateri vzklikali, da je treba odstraniti ravnatelja, češ da je tujec itd. Končno so se ljudje le pomirili in odšli na delo. Uspeh tega protesta je bil, da je potem podjetje pristalo še na izplačilo 10% poviška za mesec februar in polovico januarja. Več se pa ni dalo narediti. Zato je delavska delegacija, da se ne bi stvar še bolj zavlačevala in da ne bi delavci še dalje čakali na povišek, sprejela s pripombo, da se bo za nadaljnje zvišanje še naprej borila.

Nekateri so bili zaradi tega zelo

razočarani, toda sprčo razmer in položaja, ki je v Guštanju vladal že več let in da ni bilo nikoli nobenega pravega odpora je povsem razumljivo, da se je podjetje smatralo precej močno. To, kar se je dalj časa zanemarljivo, delavstvo je namreč v zelo majhnem številu organizirano, se pa ne da popraviti preko noči in z enim meznim gibanjem. Zato je treba ne samo trenutnih izbruhov in protestov, marveč vztrajno borbe, ki mora biti vsak dan

enaka in enako borbena. Prav pa je, da so končno tudi guštanjski kovinarji enkrat pokazali, da se znajo boriti za svoje pravice, le to bi želeli, da bi bile take borbe bolj disciplinirane, sicer se zna zgoditi, da se namesto uspehov povzroče le nove težave. Zato guštanjski kovinarji v organizaciji, tam se pa izobrazite in pridno pomagajte vašim funkcionarjem, kajti le na ta način bodo vaše bodoče borbe uspešne.

OUZD je nepoboljšljiv

Večkrat smo že grajali razna postopanja OUZD. Toda največkrat brez uspeha. Gospodje se pač čutijo varne za raznimi predpisi in odredbami, ki se vedno menjavajo, tako da člani kmalu ne bodo vedeli, kako in kaj.

Če je prej oboleli član mislil, da se mu godi krivica, se je mogel proti odredbam leččega zdravnika braniti na ta način, da je zahteval nadpregled. Če ni bil zadovoljen z nadpregledom, je mogel zahtevati komisijo 3 zdravnikov. Komisijo je mogel član zahtevati takoj pri nadpregledu ali pa pri uradniku.

Sedaj so pa v tem pogledu nastale spremembe. Nadpregled moreš še zahtevati ustmeno. Če pa želiš komisijo, moraš po najnovejši odredbi vložiti pismo prošnjo. Take odredbe otežujejo borbo člana za doseg svojih pravic. Komaj da bi imel vsak član svojega tajnika. Vse te odredbe delajo vtis, da imajo namen povzročiti to, da pridejo člani ob svoje pravice. Kajti skoraj nemogoče je, da bi vsak član bil toliko zaveden, da bi podvzel vse te tako neprijetne korake, ki so potrebni po sedanjih predpisih, da doseže svoje pravice.

Le pomislite, kakšno trnjevo pot je moral član že do sedaj napraviti! Naj-

prej k zdravniku. Nato nadpregled. Od nadpregleda h komisiji treh zdravnikov. Proti odloku rentnega odbora na sodišče delavskega zavarovanja. Ubog tisti član, pri katerem je šlo za dolgotrajnejše obolenje. Kajti preden je končana ta procedura, preteče več mesecev, večih nad pol leta ali pa še več. OUZD pa še ni dovolj taka dolgotrajna procedura. Hoče jo, odnosno jo je že podaljšal s tem, da zahteva za dovolitev komisije treh zdravnikov posebno pismo prošnjo.

Najbolj zanimiva zadeva je pa še tedaj, če pride stvar pred sodišče delavskega zavarovanja. Če ni napravil član vse opisane procedure, se postavi na stališče, češ članu ne gre hranarinar, ker ni izbral vseh predpisanih instanc. In pripetilo se je, da je bil član zaradi tega zavrnjen.

Ali se izplača protestirati proti takemu stanju? Saj smo že večkrat, a vedno brez uspeha. Na OUZD ne bo toliko časa bolje v tem pogledu, dokler ne bodo izvedene volitve in ne pridejo na odločujoča mesta pravi delavski zastopniki, ne pa kakšni izvoljenci vsakokratnega političnega režima. Taki seveda nimajo nobene zveze s člani, niti se ne čutijo odgovorne nasproti članom, ampak režimu, ki jih je postavil.

Izredne podpore jetičnim zavarovancem

Leta 1938. je bil ustanovljen sklad za podeljevanje izrednih podpor jetičnim zavarovancem. Toda vse premalo je bilo objavljeno to dejstvo in je možno, da se ta ali oni opravičene ni poslužil ugodnosti, ki mu jih daje ta sklad.

Zaradi tega ponovno opozarjamo na ta sklad.

V čem obstojajo izredne podpore?

Podpore obstojajo v tem:

1. Hranarina se daje do višine zavarovane mezde. Normalna hranarina znaša namreč le dve tretjini zavarovane mezde (§ 45. ZZZ, točka 3.).
2. Istotako se daje razlika med polhranarino po običajni višini med polhranarino, ki pripada na podlagi zavarovane mezde. To je: dajatve so zvišane za eno tretjino od običajnih dajatev.

Pogoji za doseg te dajatev.

Te dajatve se podeljujejo na podlagi utemeljenih prošelj upravičencev. Prošnje morajo prizadeti vložiti ali pri poslovalnici OUZD-ja ali pri krajevni Protituberkulozni ligi, pri protituberkuloznem dispanzerju zdravilišču ali bolnišnici.

Postopek za doseg izredne podpore.

OUZD mora na podlagi pravilnika za podeljevanje podpor jetičnim zavarovancem uradno pozvati prizadete, svoje, da vložijo prošnje za podelitev višje podpore, če je sprejet hranilec v bolnišnico ali zdravilišče. Toda o prošnjah odloča rentni odbor OUZD in proti njegovim odločitvam ni pritožbe.

Če pa predložijo po izročitvi odklonilnega odloka drugačne, t. j. nove dokaze o opravičenosti do višje podpore, mora uprava OUZD-ja obnoviti postopek za priznanje izrednih podpor.

Obveznost OUZD-ja.

OUZD je obvezen do teh podpor le v toliko, v kolikor zadostujejo razpoložljiva sredstva.

Pritožbe ni!

Če odklonijo odločujoči faktorji: šef zdravnik, uprave, t. j. nastavljeno uradništvo, prošnjo za podporo, ni pritožbe. Delavstvo nič ne odločuje, čeprav je OUZD formalno delavska institucija.

žinskih doklad. Poslovanje te blagajne kontrolira paritetno zastopstvo teh zvez. Prispevki se stekajo v njo deloma iz članarine podjetnikov, deloma pa delavcev. Doklada je znašala štiri lire na teden za vsakega otroka izpod 14. leta. Izvzet pa je prvi otrok, ki torej ne dobi nič.

Leta 1936. je zakon ta dogovor sprejmenil v splošno veljavno dolžnost za vsa industrijska podjetja. Določil je nadalje podrobneje, kako se stekajo prispevki v »Narodno blagajno družinskih doklad«. Na vsakega zaposlenega delavca plača podjetnik v to blagajno 2,5 odstotka od tiste vsote, ki jo plača kot plačo delavcu. Vsak delavec pa plača v njo 1 odstotek od svoje plače. Tako nosijo torej breme družinskih doklad v Italiji delavci in podjetniki. Država doda 0,5 odstotka vseh izplačanih doklad.

Zakon daje dalje vladi pooblastilo, da razširi te predpise o družinskih dokladah na vse vrste uslužbencev, ki živijo od dnevne plače. Tako so že leta 1937. razširili te doklade na trgovska podjetja.

podjetnik plačati na vsakega zaposlenega delavca. Zadnja določba iz leta 1938. določa 1 belgijski frank na moškega in 0,54 franka na žensko. (Minimalna plača je bila v Belgiji zakonsko določena 32 frankov na dan.)

Višina družinskih doklad je določena po zadnjih zakonskih odredbah iz leta 1938. takole: Za prvega otroka 18,75, za drugega 30, za tretjega 55, za četrtega 86, za petega in vsakega nadaljnjega 121 frankov. Izplačujejo se do otrokovega 14. leta. Ako pa nadaljuje šolanje, do 18. leta. Pri otrocih, ki so za delo nesposobni, ni omejitve časa. Leta 1936. je bilo takih izmenjalnih blagajn v Belgiji 88, ki so imele včlanjenih 120.855 podjetij s celotnim številom delavstva 1.486.000. Izplačale so v tem letu 231 milijonov belgijskih frankov doklad 990.126 otrokom.

4. Italija.

»Fašistična industrijska zveza« ter »Fašistična zveza industrijskih delavcev« sta sklenili leta 1934. dogovor glede družinskih doklad del. družinam. Ustanovili so »Narodno blagajno dru-

bil izglasovan zakon, ki je razširil to do sedaj čisto privatno ustanovo izmenjalnih blagajn na vsa privatna podjetja. Javno ustanove so že prej izplačevale svojim uslužbencem družinske doklade. Ta zakon nalaga vsakemu delodajalcu, ki ima enega ali več delavcev ali nameščencev, dolžnost, da se včlani v eni izmed privatnih izmenjalnih blagajn ali pa pri pomožni izmenjalni blagajni, ki jo ustanovi država. To so blagajne prve stopnje. Da pa bi preprečili izigravanje zakona in se ne bi taki podjetniki, ki bi po dogovoru skušali odslavljalati delavce z večjimi družinskimi bremenimi, spravili skupaj in ustanovili svojo izmenjalno blagajno, ki bi seveda imela manjša bremena in tudi manjšo članarino, so nad temi primarnimi blagajnami ustanovili še izmenjalne blagajne druge stopnje. Vsaka primarna blagajna mora biti včlanjena še v tej izmenjalni blagajni druge stopnje in ji plačati članarino. Navadno izplačujejo doklade primarne blagajne, ako bi jim pa zmanjkalo sredstev, prevzame njihovo breme višja izmenjalna blagajna. Zakon določa tudi članarino, ki jo mora

Do naših krajev

Jesenice

Članstvo naše krajevne skupine na jesenicah opozarjamo, da se vrši v nedeljo 10. marca ob pol 10 dopoldne v uradnih prostorih naše skupine važen članski sestanek. Prosimo naj nikogar ne manjka, ker imamo na dnevnem redu zelo važna vprašanja.

Upravni odbor skupine kovinarjev JSZ na Jesenicah je na svoji četrti redni seji soglasno sklenil, da izključi iz članstva skupine člana Novaka Tomaža, in sicer zato, ker je deloval proti ciljem organizacije.

V 9. številki »Delavske pravice« smo poročali, da je bila 14. februarja t. l. konstituantna seja vseh novoizvoljenih obrtnih zaupnikov. Pri volitvah starešine sta bili predlagani dve listi, ki sta dobili vsaka po osem glasov in je bilo glasovanje neodločeno. Zato so zastopniki strokovnih organizacij JSZ, NSZ, ZZZ, katerih zaupniki so glasovali za našega tov. Pukšiča, sporočili ta spor banskim upravi (inspekciji dela), ki naj odloči, kateremu pripade starešina. Te volitve so nam dokaz, da imamo poštene in sposobne zaupnike, ki jim zaupajo tudi zastopniki in zaupniki drugih organizacij.

V petek 1. marca smo dobili od banke uprave (inspekcije dela) odločitev o tem sporu in je sedaj glavni zaupnik tov. Pukšič.

V četrtek 14. marca bodo volitve v bratovsko skladnico. Pravico voliti imajo vsi polnoletni člani bratovske skladnice, volilo se bo od 5 zjutraj do 6 zvečer in sicer na treh voliščih.

1. volišče je v vajenski šoli (kašta), na katerem volijo člani od črke A do vključno črke M.

2. volišče je v meščanski šoli, tu volijo člani od črke N do vključne črke Z.

Delavci, ki delajo v obratih na Javorniku, volijo na III. volišču, pri vrtarju na Javorniku.

Naša lista ima belo glasovnico, ki jo daj v kuvrto, ostale pa vrzi proč. Dolžnost vsakega člana je, da se volitev udeleži in da med svojimi sodelavci agitira za našo listo, da dobimo čimveč glasov. Tudi tovariši, ki se vozite z vlakom, morate izvršiti dolžnosti, ki Vas kot delavce in člane organizacije vežejo. Če ne morete voliti zaradi pomanjkanja časa, pridite prej na Jesenice ali pa pojdite pozneje domov.

Mi smo z lahkoto sestavili svojo listo v enem tednu in jo tudi prvi vložili. V tako kratkem času ni sestavila kandidatne liste nobena organizacija. Čeprav se hvalijo, da imajo večje število članstva in stalno pisarniško moč. Naj omenimo, kako je ZZZ še potem iskala kandidate, ko je bila naša lista že vložena. Ni se zadovoljila samo s svojimi člani, katere so vabili v svojo pisarno pismeno in navajali, da gre za zelo važno in nujno zadevo. Hoteli so imeti podpise tudi od naših članov, ko pa na njihovo listo niso hoteli pristati, so jim grozili. Opozarjamo jih, če bodo skušali izvajati kake šikane nad dotičnimi našimi člani, da jim bomo to že znali preprečiti. Verjetno je tudi, da je to posledica živčnega napada, ki so ga dobili, ko smo jim sporočili, da kompromisa za skupno listo ne bo. Že za obratne zaupnike so nam ponudili kompromis za skupno listo, ki so ga naši člani odklonili. Čudno se nam zdi zakaj vodje ZZZ tako silijo v kompromise, ko so svojo ustanovitev utemeljevali s tem, da so vse organizacije marksistične in je potrebna organizacija, ki se bo borila proti kompromisom. Edini, ki se je zavzemal za skupno listo je naš bivši predsednik,

ki je že za svojega predsedstva izrazil željo, naj bi se JSZ likvidirala in naj bi njeni člani prestopili v ZZZ in ki ga »Slovenski delavec« imenuje, da je to naš najboljši voditelj. Maršiko se vprašuje, kako more tak vodilec delavce kloniti, ko si je moral vendar zapomniti vse paragrafe, s katerimi se je poslabšala naša socialna zakonodaja in katere je vedno upošteval, kadar je napadal zelene gardiste s pripombo, da so oni sami koristolovci. Tudi mi ne dvomimo, da se je on začel zavzemati za ZZZ zato, ker misli postati delovodja, za kar je prošnjo že vložil.

V nedeljo 10. marca bo ob pol 10 dopoldne sestanek naše organizacije v društvenih prostorih. Dnevni red bo zelo važen. Poročali bomo o vseh dogodkih, ki so se dogodili v letošnjem letu. Sklenili bomo kaj in kako bomo delali naprej.

Trbovlje

Izid volitev obrtnih zaupnikov dne 3. marca. Volilnih opravičencev je bilo 2804, od teh jih je volilo 1958, t. j. 69,83%. Posamezne skupine so dobile: socialisti 664, neorganizirana lista 548, narodni socialisti 118, Jugoraz 161, krščanski socialisti 467 glasov. Pripadnost zaupnikov po količniku, ki znaša za zaupnika 122,37: socialisti 5, neorganizirana lista 5, krščanski socialisti 4, narodni socialisti 1, Jugoraz 1.

Socialisti so od prejšnjega večinskega sistema zgubili kar 21 zaupnikov, kakor so bili določeni po pravilniku II. rudarske skupine. Res je sedaj za ves obrat določenih le 16 zaupnikov, vsekakor pa bi po prejšnjem morali dobiti vsaj 10 zaupnikov, da bi ostali pri istem kot prej! Vsekakor pa je čudno, da so mogli krščanski socialisti dobiti 4 zaupnike, ker je v tej volilni borbi streljajo na nje prav vse, od marksista do stooctotnega katoličana; vse je bruhalo na te kandidate najhujše, kar se o organizaciji in ljudeh sploh da govoriti. Volilna borba teh ubogih kandidatov JSZ pa je bila kljub vsemu le lojalna kot jo mora vsak delavec vršiti. Nekatere evetke teh napadov so bile z izidom glasovanja že poplačane, druge pa pridejo na vrsto še v pravem času, ker posojilo se vračila veseli, saj čas vse prinese.

Članski sestanek strokovne skupine rudarjev bo v soboto 9. t. m. ob 5 popoldne v tajništvo. Podano bo poročilo o mezdni razpravi pri TPD in razgovor o sestavi kandidatne liste za bratovsko skladnico.

Hrastnik

Volitve v bratovsko skladnico izkazujejo sledeči rezultat. Bela 118 glasov, 11 delegatov; rdeča 176 glasov, 17 delegatov; plava 172 glasov, 17 delegatov. V upravni odbor dobi vsaka skupina dva člana. Pred tremi leti je dobila bela v kompromisu s plavo 94 glasov in 6 delegatov, rdeča 326 glasov in 24 delegatov. — Pri volitvah obrtnih zaupnikov 3. marca 1940, so dobili beli 89 glasov in 2 zaupnika, rdeči 170 glasov in 4 zaupnike, plavi 7 zaupnikov.

V zadnji številki »Delavske politike« poročajo naši marksisti, da so dobili pri volitvah v krajevno bratovsko skladnico 25. februarja v upravni odbor relativno večino. Ker so ti gospodje, ki se sicer radi poslužujejo navedb v številkah, sedaj to menda pozabili, jih navajamo mi: vseh delegatov v bratovsko skladnico je 45. Od teh je dobila JSZ, ki tokrat prvič nastopa samostojno, 11 delegatov v upravni odbor in dva za glavno bratovsko skladnico. Plavi 17 v upravni odbor, 2 za glavno bratovsko skladnico. Rdeči 17 v upravni odbor in 2 za glavno bratovsko skladnico. (Pri prejšnjih volitvah smo dobili beli in plavi v kompromisni listi 6 delegatov, rdeči pa 39.) — Dne 3. marca tega leta so bile zaupniške volitve, in sicer se je volilo 13 zaupnikov za vse tri rudniške obrate. Volilnih opravičencev je bilo 815, volilo jih je 541, neveljavnih glasov pa je bilo 15. JSZ, ki je tudi pri teh volitvah nastopila prvič, je dobila 89 glasov in 2 zaupnika, plavi 267 glasov in 7 zaupnikov, rdeči 170 glasov in 4 zaupnike. Tudi tu je padec marksistov od vseh na 4 zaupnike. Iz številk je razvidno, da je naša JSZ, ki je zadnji čas največ storila za rudarje, dobila najmanj glasov. Torej, kolikor ste nam zaupali, toliko lahko od nas zahtevate. Delali pa bomo, kolikor nam bo mogoče s to oporo, ki ste nam jo

pri volitvah nudili. — »Delavska pravica« na razglasni tabli ob občinski cesti je bila doslej razen zadnjih dveh dni raztrgana in tudi žeblički pokradeni vsak večer. Ker nas pa s tem ni bilo mogoče prisiliti, da ne bi čez dan visela vedno nova, so nasprotniki to opustili in nas začeli posnemati s svojo »Delavsko politiko«. Čas bo pa pokazal, ali hrastničani bolj ljubijo pravico ali politiko. — Tovariši! Prebili smo led, imamo zastopnike v naših delavskih ustanovah, skupina vidno raste, zatoorej na delo za pravico in svobodo.

Nazarje

Naš občni zbor je bil 2. februarja tega leta. Pokazal je zrelo in močno voljo odbora in članstva, da še poglobimo naše vzgojno strokovno in kulturno delo v korist članstva in vsega delavstva Savinjske doline. Poročila odbornikov so pokazala trud in napor trdega dela JSZ v preteklem letu. Po poročilu zastopnika centrale tov. Borca iz Duplice, ki je v svojem govoru orisal delo in boje JSZ za lastni obstanek, zlasti pa za napredek gospodarskega stanja vsega delavstva in glede na dejstvo, da se ruši centralizem, ki bo dal popolno samostojnost tudi slovenskim socialnim delavskim zavodom, ki se vzdržujejo z denarjem naših prispevkov, se je razvila živa, a stvarna debata k vsem tem vprašanjem. Mnogo besed je bilo izrečenih za poživitev dela na terenu, da bo tako potegnili tudi še vse neorganizirano delavstvo v skupino JSZ. Vsak član se je obvezal, da bo čim prej organiziral še enega delavca, da bo tako skupnost čim večja, a tudi uspehi čim boljši. Poudarjena je bila želja, da naj bi skupina z zaupniki vložila podjetje vlogo, da bi se glede na draginjo, če že ne vsem pa vsaj poročenim zvišala plača v tisti višini, kolikor so zvišala druga podjetja. Za dosedanje zvišanje smo hvaležni, vendar objektivno povedano še ne odgovarja podražitvi. Naša kupna moč je padla. Tudi vprašanje malice je potrebno dokončne rešitve, ker si nekateri preko vodstva dovoljujejo čisto po svoje postopati v tej zadevi. Podjetje naj bi dalo s sireno znak in v 10 minutah bi bilo vse izvršeno. Po taki malici bi potem tudi storitev porastla in bi se dvakrat nadoknadila. To potrdijo tudi druga podjetja. Pa še so stvari, o katerih bo odbor razmišljal in delal. Zato je bil v glavnem izvoljen dosednji odbor. Dolžnost delavcev pa je, da se vsi pridružijo JSZ in skupno delajo za uspehe.

Škofja Loka

V nedeljo 10. marca bo občni zbor strokovne skupine tekstilnega delavstva Škofjeloške predilnice ob pol 10 dopoldne v gostilni Plevna, na Suhi. Vabimo vse tovariše in tovarišice, da se udeležijo občnega zbora v polnem številu.

Planina

Občni zbor naše skupine je bil v nedeljo 3. marca 1940 v Lazah v gostilni Fatur. Udeležilo se ga je nad dve tretjini članstva, kar dokazuje, da se je smisel za organizacijo precej poglobil. Občni zbor sam pa je bil zelo živahen in razborit, saj je trajal dobre tri ure.

Iz tajnikovega poročila je bilo razbrati, da je strokovna organizacija za delavstvo zelo veliko napravila. Zasluga organizacije je, da se izvaja točno socialna zakonodaja; da so se uveljavili obrtni zaupniki in da so se zboljšale delavske plače. Brez strokovne organizacije vsega tega ne bi bilo. Zato je potrebno, da se članstvo tudi duhovno prekrvasi z idejami in nalogami delavske strokovne organizacije. Zlasti pa mora vzcveteti med člani medsebojno zaupanje in pravo tovarištvo. Saj je končno delavska strokovna organizacija le večja družina. Zato se morajo vse delavske zadeve obravnavati v tem duhu, tudi napake in spori. Le na ta način je mogoče ohraniti medsebojno zaupanje, zlasti pa zaupanje članstva do svobodno izvoljenega vodstva organizacije.

Te krasne misli tajnika je podkrepil tudi zastopnik centrale in je želel, da bi postale v bodočem letu vodilna zvezda vodstva in članstva pri strokovnem delu.

Blagajnikovo poročilo pohvalno omenja točno plačevanje članarine od strani članov, s čimer se ne more postaviti vsaka skupina.

Zanemarjanje v mladosti se maščuje na starost!

Otroci, katerih starši skrbijo za to, da redno čistijo svoje zobe s Sargovim Kalodontom proti zobnemu kamnu, si ohranijo zdrave in trdne zobe. Nasprotno pa otroci, ki jih starši niso naučili, da čistijo zobe ali so sami v tem oziru malomarni, že zgodaj trpijo na obolenju zob. Dolžnost staršev je torej, da o pravem času naučijo otroke na redno čiščenje zob s Sargovim Kalodontom, ker si bodo na ta način ohranili do visoke starosti trdne, zdrave in lepe zobe.

Članstvo je za leto 1940/41. izvolilo naslednje vodstvo svoje strokovne organizacije: Odbor: predsednik Hrovatin Jakob; podpredsednik: Ržek Jože; tajnik: Molk Vinko; tajnikov namestnik: Mrhar Jože; blagajnik: Plesničar Karel; blagajnikov namestnik: Kušlan Jože. Nadzorstvo: predsednik: Ozbič Alojzij; člana: Simšič Jože in Rotenhajzer. Delegat za občni zbor: Hrovatin Jakob.

Občni zbor je sklenil, da se morajo vršiti odborove seje in sestanki članstva najmanj enkrat na mesec.

Na občnem zboru se je obravnavalo tudi težak položaj delavstva. Cene življenjskih potrebščin stalno naraščajo. Zaradi tega je vzdrževanje družin in sebe vedno težje. Da bi vsaj nekoliko dobila pomoči, je vložila organizacija na vodstvo obrata vlogo, v kateri je zahtevala zvišanje plač. Delavstvo pričakuje vsaj 30% zvišanja. Prepričano je, da bo vodstvo uvidelo opravičenost te vloge in zvišalo za toliko plače kot želi delavstvo. To mu bo tem lažje, ker je tudi prodajna cena obdelanega lesa zelo poskočila.

Ljubljana-Zmaj

V nedeljo 25. februarja je bil občni zbor naše skupine. Po izčrpnih poročilih tov. odbornikov nam je podal zastopnik centrale tov. Pavšič poročilo o delu centrale in smernice za bodoče delo odbora. Upamo, da bo novi odbor posvetil vse sile za dobrobit delavstva. Izbrali smo si naslednji odbor: predsednik Jarc Franc, podpredsednik Toman Anton, tajnica Kunaver Ivanka, blagajničarka Pezdir Marija, gospodar Presetnik Ivana, odborniki: Gosar Marija, Jeromen Pavla, Oblak Marija, Plestenjak Francka, nadzorstvo: Cunder Kristina, Jakopič Emica, Mlakar Ivan.

Vič-Dobrova

V nedeljo 10. marca ob pol 15 bo v prostorih gostilne Jamnik, Vrhovci št. 6, peti redni občni zbor Strokovne skupine »pekarskega delavstva JSZ Vič-Dobrova. Ker imamo poleg običajnega dnevnega reda razgovor glede dela, ki nas čaka v tekočem letu, je dolžnost vsakega člana, da se občnega zbora gotovo udeleži.

Okrožni sestanek v št. Janžu

V nedeljo 10. marca ob 11 dopoldne bo v gostilni Pridgar v št. Janžu okrožni sestanek strokovnih skupin JSZ koroškega okrožja (Slovenjgradec, Guštanj in Otiški vrh). Vse skupine so dolžne, da pošljejo na ta okrožni sestanek vsaka vsaj dva člana odbora. Okrožnega sestanka se bo za ekspoziuro JSZ v Mariboru udeležil strokovni tajnik Pestotnik. Na sestanku se bodo reševala zelo važna vprašanja, katere se nanašajo na nadaljnje skupno delovanje strokovnih skupin.

Celje

Predavanje, ki je bilo določeno za pretekli teden, je odpadlo, ker je bil predavatelj zadržan in se bo vršilo v sredo 13. marca ob pol 8 zvečer. Skrbite za obilno udeležbo. Vsebinska predavanja je: Socialna zakonodaja z ozirom na delavstvo. Pridite!

Izidi volitev rudarskih obrtnih zaupnikov

	JSZ	ZRJ	NSZ	ZZD	Neorg.	Skupaj
Huda jama	3	3	—	—	—	6
Kočevje	1	5	—	—	—	6
Trbovlje	4	5	1	1	5	16
Zagorje	4	10	2	—	—	16
Hrastnik	2	4	7	—	—	13
	14	27	10	1	5	57

V Hudi jami in Kočevju je bil dosežen med JSZ in ZRJ sporazum, zato so volitve odpadle. — V Trbovljah je bilo kar pet list. — Za JSZ so rezultati zelo ugodni, saj je dobila četrtino vseh zaupnikov. Glasov je dobila JSZ pri teh volitvah okrog 1200.

POCENI IN DOBRO

kupite manufakturo, konfekcijo, damsko in moško perilo pri

KOLBEZEN FRANC, CELJE

Poselska zveza

Razprava glede zakona o razmerju gospodinj in hišnih poslov.

Že leta 1919, je Poselska zveza zavrgla tedanji poselski red, ki je bil v veljavi v stari Avstriji dolgih 85 let. Urejen je bil tako neugodno, da so bile služkinje naravnost suženjsko izrabljane. Poglejmo le nekaj točk: Vseboval ni nobenih določb glede delovnega časa, gospodar oziroma gospodinja sta lahko zahtevala dnevno in nočno delo, nobene nedeljske prostosti, dekleta so bila prepuščena na milost gospodinj in odmeri, o letnem dopustu ali odpravnini ni bilo govora, šikaniranje in celo udarci niso bili prepovedani itd. Vse te krivice je morala služkinja hoče ali ne hoče tiho trpeti, ker ni bila po zakonu zaščitena.

Po ustanovitvi Poselske zveze so prišle služkinje do spoznanja, da so tudi one enakopravne z vsemi drugimi poklici. To spoznanje pa je prineslo zamisel, da je za izboljšanje obupnega položaja v prvi vrsti potreben nov poselski red. Z velikim navdušenjem smo šle članice Poselske zveze takoj na delo. Prirejale smo seje in zborovanja in se pogajale z gospodarji in gospodinjami. Delo je bilo oteženo, vendar smo si s pomočjo jugoslovanske strokovne zveze priborile lep uspeh. Novi zakon je prišel v veljavo leta 1921. Le žal, da so bile v tem času na merodajnih mestih osebe, ki služkinjam niso bile posebno naklonjene, kar je bilo vzrok, da je bilo nekaj nujnih in za nas koristnih določb ertanih. Za silo smo se morale zadovoljiti, toda sklenile smo, da se bomo še naprej borile, da se zakon izboljša in nam zagotovi potrebne pravice.

Prilika za to, se nam je kaj kmalu nudila. Zgodilo se je, da so naša slovenska dekleta v naslednjih letih začela v vedno večjem številu odhajati v naše južne pokrajine, kjer je danes preko 6000 slovenskih služkinj. Videč, da so razmere služkinj na jugu še dosti slabše, smo sklenile, naj se Poselski red, ki je bil v veljavi le za Slovenijo izboljša ter razširi na vsa država. Nov poselski red naj bi izšel kot zakon o zaščiti hišnogospodinjinskih poslov, da pridejo v poštev tudi možski uslužbenci. Ta sklep je bil storjen leta 1928.

S pomočjo Delavske zbornice se je zanimanje za nov zakon zbudilo po vsej državi. Začelo se je hitro razpravljati o novem zakonu. Gospodinj so se potegovale za svoje koristi, služkinje pa za svoje. Bilo je precej nesoglasja.

Tako se je stvar vlekla osem let. Leta 1936. 19. januarja pa je bila sklicana anketa v Belgradu. Poklicane so bile tudi zastopnice ozir. zastopniki organizacij, zlasti onih, ki so registrirane v Delavski zbornici. Anketa se je vršila v prostorih Delavske zbornice. Osnutek je bil že pripravljen, a je bil zelo pomanjkljiv. A kar je najzanimivejše, bil je popolnoma drugačen kakor je bil predložen. Zato nam ni bilo tudi prav nič žal, da ni bil uzakonjen.

Nov začetek

V petek 16. februarja je sklicala zaradi poselskega reda Delavska zbornica v Ljubljani zborovanje zastopnic ženskih organizacij, kjer so se ponovno preresetali tozadevni problemi. Največ govora je bilo o vprašanju obveznih šol za mladoletna dekleta-zastopnice. Stvar bo težko izvedljiva. Govorilo se je tudi o izboljšanju starostnega zavarovanja, o ukinitvi privatnih posredovalnic itd.

Sklenjeno je bilo, da naj vse organizacije stavijo nove predloge za poselski red, ki naj bi bili predloženi na prvi anketi. Bog blagoslovi novo začetno delo! Naj bi res kmalu izšel nov pravičen poselski red, ki bo ščitil naše služkinje pred izkoriščanjem.

Poročila iz organizacije

Te dni se poslavlja iz stolnice č. g. vikar Vindišar. Deloval je v tej župniji 17 let. Poleg že tako trudapolnega dela, se je udeleževal tudi na dobrodelnem polju naše organizacije, za kar

se mu ob tej priliki za ves trud in požrtvovalnost hvaležno in najtopleje zahvaljujemo ter se priporočamo za nadaljnjo naklonjenost. Na njegovem novem mestu kot župniku tmovske župnije mu želi Poselska zveza obilo sreče, zdravja in božjega blagoslova.

Letos obhajamo veliko noč že v mesecu marcu, zato obveščamo dekleta že sedaj, da se kot zadnja leta tudi letos Poselska zveza udeleži stolniške velikonočne procesije s svojo zastavo. Vabimo, da se procesije vse udeležite.

Takoj po veliki noči pa začnemo s kuharskim tečajem. Prosimo vse, ki se nameravate tečaja udeležiti, da se kmalu prijavite v pisarni Poselske zveze ali pa v Domu služkinj, v Križevniški ulici 2.

Prvo nedeljo v aprilu, to je 7. aprila bo v Domu zanimivo predavanje, h kateremu ste vse vljudno vabljene.

K volitvam v bratovsko skladnico

Jesenice, 3. marca 1940.

V letu 1937. so se vršile prve volitve v bratovsko skladnico po novem proporenem volivnem sistemu. Ta novi sistem je dal možnost tudi JSZ kot drugi najmočnejši strokovni organizaciji, da je dobila zastopstvo v odborih bratovskih skladnic. Da je zastopstvo naših članov v odborih bratovske skladnice velikega pomena, vedo naši člani najbolj v tem, ker za mnoge stvari prej niso vedeli, kako je potrebna pri raznih formalnostih postopati. Delo naših zastopnikov je v podrobnem znano našim članom po krajevnih skladnicah, zato podrobnosti ne bomo navajali. Omenimo naj le najbolj pereča glavna vprašanja, to je bistvo, za katero smo se že mnogo borili. Leta 1938. smo dobili nov pravilnik, po katerem smo zavarovani člani mnogo oškodovani. Naj navedemo samo paragrafe 50., 64. in 82. pravil, ki so najbolj kričeči. Nešteto je bilo že javnih zborovanj in sestankov, kjer se je najodločnejše protestiralo proti okrnjenju pravic članov, glavna skupščina bratovske skladnice v Ljubljani je na svojem zasedanju že dvakrat sprejela soglasni sklep za popravilo teh krivic, bile so tudi deputacije v resornem ministertvu, pa vendar je še vse pri starem.

V novejšem času čitamo, da tudi

Novo delo dr. A. Gosarja

Te dni je izšla pri Mohorjevi družbi nova Gosarjeva knjiga: Socialni nauk Cerkve po besedilu papeških okrožnic. S to knjigo je izpolnjena občutna vrzel v naši slovenski krščanski socialni literaturi. Saj kljub mnogim spisom, ki obravnavajo moderno socialno vprašanje s krščanskega vidika, v resnici nismo imeli niti enega dela, iz katerega bi se lahko izčrpno poučili, kaj nas Cerkve v teh rečeh uči, oziroma kaj od nas pričakuje in zahteva. Razne komentirane izdaje posameznih socialnih okrožnic, so bile seveda tudi potrebne in koristne. Vendar bi si mogoče samo na podlagi takih izdaj le malokdo ustvariti vsaj približno točno sliko o socialnem nauku Cerkve, pa naj si bo glede posameznih perečih vprašanj ali v celoti, glede celotnega socialnega problema naše dobe.

Gosarjevo delo pa bo na izredno lahek način odpomoglo temu pomanjkanju. V njem je namreč ves socialni nauk Cerkve, kakor je obsežen v treh

Zapiski

JSZ in ZZD — zakaj nismo krščanski socialisti je bil naslov predavanja, ki ga je imel pretekli petek v akademskem klubu »Danica« v Ljubljani g. Rudolf Smersu iz Ljubljane. Kako je g. Smersu izvajal svoje predavanje pod tem naslovom, nam ni znano, vemo pa le toliko, če bi bil g. Smersu krščanski socialist, bi prav gotovo ne bil »bivši poslanec«.

Masarykova obletnica

7. marca 1850, na god Tomaža Akvinskkega, se je v Hodoninu na Moravskem Slovaškem rodil mislec, državnik in demokrat, osvoboditelj Čehov in Slovačkov, veliki Slovan Tomaž Masaryk.

Bratje Čehi doživljajo današnjo devdesetletnico njegovega rojstva v nemi bolesti. Zro pred seboj njegovo življenjsko delo, ki ga je vršil in dovršil z jekleno voljo in neomajno vero v človeka in poslanstvo svojega naroda. Zro pred seboj to delo in njegovo usodo in vzkliti mora v njih njegova vera in vztrajnost njegovo hotenje, zakaj — duh je, ki zmaga!

V resnici mora biti, kot je govoril ob njegovi rakvi prezident dr. Beneš, človek miren in neomajen, ko zre to polno življenje in bogastvo njegovega duševnega dela. Tak je Masaryk preporoditelj in vodnik svojega naroda. Šestdeset let njegovega življenja je bilo posvečenih človeku, narodu, spo-

znovanju in borbi ter reševanju konkretnih problemov človeškega in narodnega življenja ter velikih politično-zgodovinskih vprašanj. Vse to pa je bilo plodno, ravno in pozitivno delo. Masaryk ni zapravljal časa, ni se spuščal v borbo, če ni videl koristnih posledic, ampak le prazne mržnje in sebične namene. Pri vsakem problemu je izluščil človeško jedro, ga osvetlil s filozofskim in zgodovinske strani, mu dal moralni pomen in smoter. Zaradi tega je moral v borbah mnogo pretrpeti, ker rešitve niso bile po godu političnim in sebičnim ljudem. Povsod je zanj veljalo načelo: najti resnico, pa naj bodo s tem ljudje prizadeti ali ne. Bil je mislec, filozof. Vendar njegova filozofija ni bila namenjena samo katedrskim predavanjem. Njemu je šlo predvsem za reševanje konkretnih vprašanj življenja. Njegovi spisi se ne bavijo toliko z abstraktnimi vprašanji, kot konkretnim reševanjem. Resnico v mišljenju in znanosti iščemo zato, da jo v vsakdanjem življenju uveljavimo. In zato je pri vsakem problemu zahteval znanstveno kritiko in rešitev je moral biti z njo v skladu in življenje uravnano po resničnem spoznanju. Delo mu je bilo, kot je gori omenjeno, vsak problem tudi moralen. Masaryk je največji del svoje borbe posvetil moralni in političnem in javnem delovanju. Zahteval je odkritosti in resničnosti. Videl je pač največjo nevarnost za narod, če se ta vzgaja k neresnici, če se odvrača od resničnega spoznanja, ali hote ali pa iz strahu. Tako se je silno boril, da je češko javno in kulturno življenje in mišljenje odvrnil od lažne romantike. Zato je razkrinkal »Kraljevodvorski« in »Zelenogorski« rokopi, dva potvornega dokumenta prve češke dobe, ki naj jo proslavljata. Zgodovina se ne sme potvarjati, sprejeti jo je treba tako kot resnično je, pa če je še tako neprijetna. Masaryk tudi humanizma ni sprejel in motril kot krivoverstvo, kar tudi je, temveč je iz teh bojev izluščil zahtevo, ki je takrat prevzela češtvo, zahtevo po morali v javnem življenju in po odkritosti ter po demokratizaciji ter mekanknem sopeptnem, boljsem pokristjanjevanju, po reformi verskega življenja, ki takrat resnično ni bilo zgledno. Masaryk je silno študiral svetovno zgodovino in še posebej češko. Človeštvo in narod sta v razvoju in današnje stanje ima vzroke v preteklosti. Tako nam pomaga zgodovina rešiti mnoge probleme, daje vsebino in pobude premnogim delovanjem in končno zgodovina potrjuje nezmotno vero v zmago dobrega, v zmago duha, Jezus — ne Cezar! Jezus je borec za Resnico, Dobro in Ljubezen. Njegova borba je duhovna, ni se posluževal sredstev sile. Z resnico, dobrot in ljubeznijo je osvajal ljudi in jih osvojil — resnično. 300 let je bila borba za priznanje od strani države. Duh se je boril s silo in duh je zmagal. Resnica je večna in ne bo nikoli podlegla sili, ki je minljiva. Sredstva resnice so tudi drugačna, kot sredstva cezarjev. Zato Masaryk veruje v človeka, v demokracijo in zmago dobrega. Nasilja prej ali slej minejo.

Masaryk je že v devdesetih letih prejšnjega stoletja jasno videl problem današnjega človeka, kot je ugotovil dr. Beneš. Videl je enostranost liberalne demokracije, ki daje človeku le politično svobodo in enakopravnost, dočim ne socialne in gospodarske. Zato je zahteval resnično demokracijo, snovano na ljubezni do bližnjega, »uresničenje božjega reda«. Sicer v popolno enakost ljudi ne veruje, ker ni možna, vendar sposobnejši zaradi tega, ker je sposobnejši nima nikdar pravice izrabljati manj sposobnega. Človek, človeku ni nikdar sredstvo. Zato se je Masaryk boril za resnični prepoved posameznika, za zmago duha, neizprosne odgovornosti do samega sebe in resnice. Ljudje napravijo demokracijo res demokracijo. Če demokracija ni taka kot bi morala biti, je temu krivo pomanjkanje vzgoje k demokraciji. To je najvažnejša naloga voditeljev, učitelja, profesorja, staršev, duhovnikov. M. R.

Ako ste delavci resnično zavedni, potem vlagajte svoje prihranke v PRVO DELAVSKO HRANILNICO IN POSOJILNICO V LJUBLJANI. Tudi delavske organizacije imajo svoj denar pri nas.

drugod na kakšnem shodu ali zborovanju predlagajo in sprejemajo podobne resolucije, vendar če pomislimo na že toliko storjenih korakov in toliko vloženega truda na tem področju, da je vse to le propagandnega značaja. Saj se delavec vendar ne more toliko dresirati, da bi resnično verjel tistim, ki so vse to nam dali, a danes vpijejo sami proti svojemu delu, vlagajo resolucije, čeprav bi se to že prav lahko uredilo. So ljudje, ki nam iz svojega računa dopovedujejo, da to ni tako slabo, da je kar dobro, vendar pa naši družinski člani nezgodniki in reducirani delavci vedo povedati drugače, ker ti občutijo krivico na lastni koži. Mislimo, da nam ni treba navajati zgledov in dokazov, kajti mi vemo, od kje je to, mi čutimo ves brezobzirni udarec v našem socialnem zavarovanju. Letos poteče funkcijska doba sedanjih odbornikov in šli bomo na volitve, da postavimo svoje zastopnike, ki bodo vredni, da zastopajo naše koristi. Predstavilo se bo več list, tudi take, ki niso vredne zaupanja, se bodo ponujale. Vemo pa, da jih delavstvo dobro pozna, ker jim je samo beseda sladka, dejanj pa ni nič. Delavstvo, ki je preizkušeno v lastni borbi, odklanja pokrovitelje in poslovo-deče pomagače ter bo samo šlo v borbo za svojo korist.

najvažnejših socialnih okrožnicah: Rerum novarum, Quadragesimo anno in Divini Redemptoris, po osnovi tako sistematično in jasno razvrščen, da dobiš brez vsakršne težave in študija na enem mestu zbrano vse, kar Cerkve o posameznih socialnih vprašanjih uči.

Knjiga bo vsem, posebno delavcem, izredno dobrodošla, zlasti še, ker je pisana nenavadno jasno in preprosto.

Cena za ude: broš. 54 din, vez. 66 din; za neude: broš. 72 din, vezana 88 din.

Iz centrale

Krajevne skupine opozarjamo, da pravočasno sporoče centrali kaj so ukrenile na okrožnico št. 2 od 8. februarja 1940.

Skupine, katere niso izvedle občnih zborov v času, katerega je centrala določila, naj jih izvedejo čimprej. Ker se bodo v najkrajšem času sklicali občni zbori strokovnih zvez, je nujno potrebno, da so občni zbori skupin prej izvršeni.

Odločite tedaj to čimprej in sporočite datum in kraj, kjer se bo občni zbor vršil.

Delavska PRAVICA GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročila na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglasi po ceniku. — Telefon številka 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

Urejuje in odgovarja Rozman Jožko v Ljubljani. Izdaja za konzorcij »Delavske pravice« Srečko Žamer, Ljubljana. Tiska Zadrutna tiskarna r. z. o. s. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejco)

SUKNO
ODEJE
PERILO

KUPITE NAJCENEJE PRI

F. DOBOVIČNIK, CELJE